ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ Ἄγγελος Σικελιανὸς μεριμνώντας ἰδιαίτερα γιὰ τὴν συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου στὶς Δελφικὲς Ἑορτὲς τοῦ ἐρχόμενου Μάη ἔγραψε «Δελφικὸ Χαιρετισμὸ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου καὶ πρὸς τὴν Μητέρα Αἴγυπτο». Τὴν ὡραία αὐτὴ ἐκδήλωση δημοσιεύομε ἐδῶ ἐκφράζοντας τὸν θαυμασμό μας πρὸς τὸν μεγάλο τεχνίτη καὶ δημιουργὸ τῆς Δελφικῆς Ἰδέας, τὴν ἐξέχουσα αὐτὴ νεοελληνικὴ διάνοια.

Ἂν ἡ ἀνακαθιέρωση τῆς Δελφικῆς Ἰδέας καὶ ἡ παρακόλουθη προσπάθεια πρὸς νέα της ἱστορικὴν ὁλοκλήρωση, (ἀνάλογη μὲ τὰ αἰτήματα τῆς σύγχρονης πραγματικότητας) ἀπὸ τὴν πρώτη της ἐκδήλωση ἀπήχησε καὶ ἀπηχεῖ βαθειὰ ὁλόενα στὶς ψυχὲς καὶ τῶν Ἑλλήνων ὅλων καὶ τῶν ξένων, ἀσφαλῶς αὐτὴ ἡ ἀπήχηση, μπορεῖ νὰ ποῦμε, ὅτι πρέπει νὰ εἶνε σᾶμπως ἀμεσότερα καὶ ἱστορικότερα δικαιωμένη, μέσα στὴν ψυχὴ καὶ μὲς στὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου.

Γιατὶ ἡ Δελφικὴ Ἰδέα, ἀπὸ τὶς πρῶτες της ἱστορικὲς ἀφετηρίες, μεταξὺ ὅλων της τῶν ἄλλων παραγόντων, παρουσιάζεται ἀδιάρρηκτα συντεθειμένη μὲ τὸ γεγονὸς ἑνὸς στενότατου θρησκευτικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ συνδέσμου, μεταξὺ ἀρχαίας Αἰγύπτου καὶ Δελφῶν.

Ἀρκετὴ ἀπόδειξη γι' αὐτό, θὰ εἴτανε νὰ ὑπενθυμίσω ἐδῶ ὅτι ἐκτὸς τοῦ παναρχαίου Αἰγυπτιοκρητικοῦ συνδέσμου μὲ τὸ Δελφικὸ Ἱερό, ὁ πέμπτος κατὰ τάξη χρονολογικὴ Ἀπολλώνειος Δελφικὸς Ναός, (ποὺ ἀναστηλώθη ἔπειτα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ τοῦ Τροφωνίου καὶ Ἀγαμήδη), ἀναστηλώθη βέβαια χάρις στὸ μεγάλον Ἔρανο, ὁποὺ εἶχε γίνει τότε μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ ἰδίως χάρις εἰς τὴν τεραστία συνεισφορὰ τοῦ Ἄμαση, τοῦ τότε τῆς Αἰγύπτου Φαραώ.

Ἐκτὸς αὐτοῦ, γνωρίζουμε μὲ ποιὰ προσήνεια καὶ ἀγάπη ὁ Φαραὼ αὐτὸς ἐδέχτη τὸν ἀποικισμὸ τῶν Μιλησίων, ἀποσταλμένο ὑπὸ τὴν προστασία τῶν Δελφῶν στὴν Αἴγυπτο καὶ πῶς τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἱδρύσει ἐκεῖ μιὰ πόλη Ἑλληνικὴν αὐτόνομη, μὲ τοὺς δικούς της ναοὺς καὶ μὲ εἰδικὰ λιμενικά της ἔργα, ποὺ νὰ ἐξυπηρετοῦνε ἀποκλειστικὰ καὶ ἀπ' εὐθείας τὸν καθόλου Ἑλληνικὸν ἀποικισμό.

Ὅσο γιὰ τὸ βαθύτερο κι' οὐσιαστικότερον ἐκεῖνο σύνδεσμο, ποὺ ἀνέκαθεν ὑπῆρξε μεταξὺ Δελφῶν καὶ Αἰγύπτου, θὰ νὰ ἀρκοῦσε νὰ τὸν δείξει, ἡ μαρτυρία τοῦ Πλάτωνα στοὺς Νόμους του, ὅταν λέει, ὅτι καμμιὰ θρησκευτικὴ λατρεία δὲν θἄπρεπε ποτὲ ν' ἀλλάζει στὴν Ἑλλάδα, ἂν δὲν ὑπάρχει ἄδεια, γιὰ τοῦτο, τῆς Δωδώνης, τῶν Δελφῶν, καὶ τοῦ Μαντείου τοῦ Ἄμμωνος Διός.

Ἀλλ' ἀσφαλῶς, ἐκεῖνο ποὺ προορίζεται νὰ συγκινήσει ἰδιαίτερα στὶς μέρες μας καὶ νὰ φωτίσει τὶς προαιώνιες αὐτὲς σχέσεις, ὁποὺ ὑπῆρξαν μεταξὺ Ἑλληνισμοῦ καὶ Αἰγύπτου, εἶνε ἡ κατὰ τὴ δελφικὴ ἐκδήλωση τοῦ 1930 ἀναπαράσταση τῆς τραγωδίας «Ἱκέτιδες» τοῦ Αἰσχύλου, τραγωδίας μέσ' στὴν ὁποίαν ὡς σ' ἕνα βάθος διαφανὲς ἀποκαλύπτεται ἡ βαθύτερη θεμελιακὴ συσχέτιση τοῦ Αἰ-

γυπτιακοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, συσχέτιση προαιώνια, ἀπ' τὴν ὁποίαν καὶ γιὰ τοὺς δύο, ἀπορρέει μιὰ ἱερὴ ἀμοιβαία διείσδυση πολιτισμοῦ καὶ ἐθίμων καὶ ἡ ὁποία ἔκτοτε δημιουργεῖ ἀνάμεσό τους κάπιους ἀδιατάρακτους ἱστορικοὺς καὶ ἠθικοὺς δεσμούς.

Πασίδηλο λοιπὸν γιατί, κατόπιν ἀπ' τὰ παραπάνω, ἡ Δελφικὴ Ἰδέα, ὡς μιὰ θεμελιακὴ Ἰδέα-Μητέρα, ὁποὺ ἀναγεννώμενη αὐτὴ τὴν ὥρα ἐπιδιώκει, νὰ φωτίσει μὲ τὸ φῶς μιᾶς ἐσωτερικῆς γιά ὅλα τὰ ἔθνη ὁρατότητας τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν τῆς Ἱστορίας τοῦ κόσμου, (μὲ σκοπὸ νὰ βοηθήσει μὲς στὸ πνεῦμα ὅλων τὴ σαφῆ ἱστορικὴν ἀνόρθωση τοῦ Μέλλοντος), ἀπευθύνεται σὰν κάπως ἰδιαίτερα πρὸς τὴ Μητέρα-Αἴγυπτο καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν ὁλοκλήρου τῆς Αἰγύπτου, προσκαλῶντας καὶ τοὺς δύο νὰ συναντηθοῦνε πάλι στὸν πανάρχαιο στίβο τῶν Δελφῶν, μὲ ἄλλους λόγους μὲς στὸ στίβο τῆς προαιώνιας κ' ἱερῆς πνευματικῆς τους γνωριμίας, κσὶ ἀνανεώνοντας τὴ γνωριμίαν αὐτὴ ἀπ' τὴ ρίζα, ν' ἀντικρύσουν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς παλιγγενετικῆς ἑνόρασης τὴν καθαρὴν ὁλοκληρωτικὴν εἰκόνα καὶ τὸ πρόγραμμα τοῦ γενικοτέρου μελλοντικοῦ τους συνεργατικοῦ δεσμοῦ καὶ προορισμοῦ.

Ἡ προβλεπόμενη ἄλλωστε ἵδρυση τοῦ Δελφικοῦ Πανεπιστήμιου, ὡς ἑνὸς σύγχρονου Ἀπολλώνειου Δημιουργικοῦ Ναοῦ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ προβλεπόμενα ἀπὸ τὴ Δελφικὴ προσπάθεια Πανελλήνια Κοινοτικὰ Συνέδρια, εἶνε ἱκανὰ γιὰ νὰ ὑποβάλουνε στοὺς ἀδελφούς μας Ἕλληνες, ποὺ βρίσκονται στὴν Αἴγυπτο, τὸ ρόλο ποὺ καλοῦνται σύντομα νὰ παίξουνε στὴν ὁλοκλήρωση τῆς ἀνορθωτικῆς γιὰ σύνολο τὸ Γένος προσπάθειάς μου.

Καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο στέλνω σήμερα σ' αὐτοὺς τὸν καθαρὸ πνευματικό χαιρετισμό μου καὶ τοὺς κράζω στὸν πανάρχαιο Ἀπολλώνειο στίβο τῶν Δελφῶν, ὅπου, ὅπως εἶπα, ἡ Αἴγυπτο κ' ἡ Ἑλλάδα, ἔχουνε ἀπ' τὴν ἀπώτατη ἀρχαιότητα συναντηθεῖ περίλαμπρα κι' εὐλογημένα γιὰ νὰ στήσουμε μὲ μιὰ κοινὴ ἀνάταση καὶ εὐθύνη, τὸν νεώτερο ἐπιβαλλόμενο στὶς μέρες μας Ναό, τὸν τελικὸ Ναὸ μιᾶς Φωτεινῆς Καθολικῆς Ἱστορικῆς Αὐτογνωσίας καὶ ἑνὸς ἀκέριου πλέον πνευματικοῦ καὶ ἱστορικοῦ μσς, μὲ ὁλόκληρο τὸν κόσμο, Συνεργατισμοῦ».

ΣΤΙΣ 4 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ἦρθε ὡς στὸ λιμάνι τῆς πόλης μας ὁ θρυλικὸς Παναΐτ Ἰστράτι. Ἡ Κυβέρνηση τοῦ τόπου μας τοῦ ἀρνήθηκε τὴν ἀποβίβαση καὶ ὁ συγγραφέας τῆς «Γυμνῆς Ρωσίας» ἀφοῦ ἔμεινε πάνω στὴ «Βιέννα» μὲ ἀγωνία—τώρα θὰ βγεῖ, δὲν θὰ βγεῖ, ὕστερα θὰ βγεῖ—τρεῖς μέρες, γύρισε μπρὸς πίσω. Ἀρκετοὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων πήγανε γιὰ νὰ γνωρίσουν τὸν Ἰστράτι στὴν πλωτὴ φυλακή του, δημοσιογράφοι τοῦ πήρανε συνεντεύξεις, καλλιτέχνες τοὔκαμαν σκίτσα. Στὸν κ. A. Chevalier τῆς «Réforme» ὁ Ἰστράτι μίλησε μὲ πολλὴ πίκρα γιὰ τὸ μέτρο τῶν Ἀρχῶν ποὺ τὸν ἐμπόδισε νὰ ξαναδεῖ τὴν ἀγαπημένη του Αἴγυπτο. Ὁ Ἰστράτι ἀπτὸ 1902 ὡς τὸ 1906 ἔχει ἔρθη ἕξη φορὲς στὸν τόπο μας.

Σύμφωνος μὲ τὰ τελευταῖα του βιβλία στὰ ὁποῖα καταφέρεται ἐναντίον τοῦ ρωσικοῦ καθεστῶτος, ὁ ἑλληνορουμᾶνος λόγιος εἶπε ὅτι περιφρονεῖ τὴν τακτικὴ τῶν μπολσεβίκων γιατὶ αὐτὸς μισεῖ τὶς φορμοῦλες καὶ τὰ συστήματα, εἶναι ἕνας ἀνεξάρτητος ἐπαναστάτης. Ἔρχονταν στὴν Αἴγυπτο γιὰ νὰ κάνει φιλολογικὲς διαλέξεις. Ἔφερνε μαζύ του καὶ μιὰ μουσικὸ ἐλβετίδα καὶ ἕνα Ὁλλανδὸ λόγιο.

Μ' ὅλες τὶς φροντίδες νομικῶν ποὺ ἀνάλαβαν νὰ μεσολαβήσουν στὴν Κυβέρνηση ὁ Ἰστράτι τρομερὰ λυπημένος, χλωμός, ἄρρωστος ἀποχαιρέτησε τοὺς λίγους φίλους του καὶ γύρισε μὲ τὸ ἴδιο βαπόρι γιὰ τὸ πρῶτο λιμάνι τῆς Ἰταλίας.

Ο ΧΑΛΙΛ Μουτρὰν θεωρεῖται ἕνας ἀπ' τοὺς μεγάλους ποιητὲς τῆς σύγχρονης Αἰγύπτου. Μᾶς δόθηκε εὐκαιρία καὶ ἄλλοτες νὰ τὸν ἀναφέρομε· καὶ ἰδίως ὅταν εἶχε γίνει πρὸς τιμήν του—καὶ τῶν δύο ἄλλων μεγάλων Αἰγυπτίων ποιητῶν Σάουκη καὶ Χάφεζ—ἕνα τρισπέζι στὸ Κάϊρο, τὸ 1928. Μὲ ἀληθινὴ εὐχαρίστηση διαβάσαμε στὸν Ταχυδρόμο (5 Φεβρουαρίου) μιὰ συνέντευξη ποὺ πῆρε μαζύ του ὁ κ. Γ. Πιερίδης. Ὁ κ. Πιερίδης ἦταν ὁ ἐνδεδειγμένος νὰ πάρει τὴν συνέντευξη αὐτή: τὸ λογοτεχνικό του ταλέντο, ἡ γνώση του τῆς Αἰγύπτου τὸν ἔκαμαν νὰ ξέρει, νὰ ρωτήσει, νὰ ἐννοήσει καὶ νὰ ἀποδόσει πράγματα ἐνδιαφέροντα ποὺ ἀποβλέπουν τὴν ἀραβικὴ λογοτεχνία τὴν ὁποία πολὺ λίγο γνωρίζουν οἱ περισσότεροι κι' ἀπ' τοὺς ἀναπτυγμένους Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ κ. Πιερίδης ἀναφέρει στὴν συνέντευξή του τὴν ἄγνοιά μας αὐτή· ἀλλά, παρατηρεῖ, στὰ τελευταῖα χρόνια λιγόστεψε χάρη σὲ γαλλικὲς μεταφράσεις συγχρόνων ἀράβων λογοτεχνῶν. «Τόσο στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅσο καὶ στὸ Κάϊρον, βγῆκαν γαλλικὰ περιοδικὰ μὲ σκοπὸ νὰ μᾶς δείξουν, ὅτι ἡ Αἴγυπτος ἔχει καὶ αὐτὴ τὴ σημερινή της φιλολογία, ὅπως ἔχει τὴ σημερινή της ζωή. Τὴ σπουδαιότερη ἐργασία τὴν ἔκαμε τὸ «Μεσὰζ Ντ' Ὀριὰν», τὸ ὁποῖο πρὸ δύο ἐτῶν ἐξέδωκε ἕνα ὀγκῶδες τεῦχος, γιὰ τὴ σύγχρονη Αραβικὴ Διανόησι. Οἱ δικοί μας καὶ οἱ ξένοι ποὺ εἶχαν τὴν περιέργεια νὰ διαβάσουν ἢ καὶ νὰ ξεφυλλίσουν μόνο τὸν τόμο ἐκεῖνο, ἔμειναν κατάπληκτοι. Εἶδαν πὼς ὄχι μόνο εἶναι ζωντανὸς ὁ ἀραβικὸς λαός, ἀλλὰ ἔχει καὶ συνήδεισι τῆς ἀποστολῆς του. Ἐκεῖ μέσα συνήντησα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μεταρρυθμιστοῦ τοῦ Κορανίου Ἄμπντελ Ράζεκ, ἐκεῖ τοῦ ποιητοῦ Σάουκι βέη, ἐκεῖ κσὶ τοῦ Χαλὶλ βέη Μουτράν, τοῦ πλέον προοδευτικοῦ, κατὰ τὴ γνώμη τῶν εἰδικῶν, Αἰγυπτίου ποιητοῦ».

Ὁ κ. Μουτρὰν ἄρχισε τὴν συνέντευξή του λέγοντας μερικὰ γιὰ τὴν παλαιότερη ἐκπαίδευση στὴν Αἴγυπτο «Μὲ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Μωχάμετ Ἄλυ, ἀρχίζει νέα περίοδος. Ἡ ἐκπαίδευσις βγῆκε ἀπὸ τὸν περίβολον τοῦ Ἐλ Ἄζχαρ καὶ ἄρχισε νὰ διαδίδεται. Οἱ Αἰγύπτιοι ἄρχισαν νὰ μαθαίνουν γράμματα καὶ νὰ μορφώνωνται. Ἡ ποίησις, ὅμως, ἐξακολουθοῦσε νὰ μένη στάσιμος, στὴν πρωτόγονό της κατάστασι. Μὲ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Ἀραμπῆ, ἔπνευσε νέος ἄνεμος. Μερικὰ προοδευτικὰ πνεύματα, ὅπως ὁ Μαχμοὺτ Σάμυ Πασᾶς, πρόεδρος τοῦ τότε Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅστις ἀπηλάθη ὑπὸ τῶν Ἄγγλων μαζὺ μὲ τὸν Ἀραμπῆ, προσεπάθησαν νὰ ἀπολυτρωθοῦν ἀπὸ τὴν παράδοσι.

Κιρκάσιος τὴν καταγωγή, ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἐγνώριζε βαθειὰ τὴν τουρκικὴ καὶ κατώρθωσε νὰ εἰσαγάγη νέες ἰδέες εἰς τὸν κλασικὸ στίχον. Ἀπὸ τὸν Σάμυ πασᾶ, μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι ἀρχίζει ἡ ἀναγέννησις τῆς ἀραβικῆς ποιήσεως. Κατόπιν ἦλθαν οἱ Ἰσμαὴλ Σάμπρυ πασᾶς, ὁ Χάφεζ Ἰμπραήμ, καὶ ὁ Σάουκυ. Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ποιηταὶ ἔκαμαν ἕνα ἀκόμη βῆμα, διστσκτικὸ ὅμως, γιατὶ δὲν τολμοῦσαν νὰ θίξουν τὴ μεγάλη παράδοσι».

Ὁ Ἕλληνας λογοτέχνης ρώτησε τὸν κ. Μουτράν. «Καὶ σεῖς; πῶς ἐργαστήκατε σεῖς;»

Ὁ κ. Μουτρὰν ἀπάντησε.

— Ἐγὼ προσπάθησα νὰ ἐμπνευσθῶ ἀπὸ τὰ σύγχρονα γεγονότα. Ἄρχισα δίνοντας νέα θέματα εἰς τὴν κλασικὴν φόρμαν. Μιὰ αὐτοκτονία, μιὰ ἐρωτικὴ περιπέτεια τῆς ἐποχῆς μου, μιὰ προσφώνησις, ἕνας λόγος, ἦσαν θέματα τὰ ὁποῖα μεταχειρίστηκα καὶ τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαν μπῆ ἀκόμα στὴν ἀραβικὴ ποίησι, ἡ ὁποία τραγουδοῦσε ὡς τότε τὴν ἔρημο, τὴ γκαμήλα, τὴ δύσι, ἢ τὸ νερὸ τοῦ Νείλου. Κρατοῦσα ὅμως στὴν ἐντέλεια τὴν κλασικὴ φόρμα γιὰ νὰ μὴ μὲ ὑποψιασθοῦν γιὰ νεωτεριστή.

— Νὰ μὴ σᾶς ὑποψιασθοῦν!

— Βέβαια. Γιατὶ θὰ ἔπαυαν νὰ μὲ διαβάζουν. Μιὰ φορὰ καὶ κατώρθωσα νὰ διαβάζωμαι ἀπὸ πολλούς, κατέστρεψα σιγὰ-σιγά, τὴν κλασικὴ φόρμα. Οἱ νέοι ποὺ ἐσπούδαζαν τότε στὴν Εὐρώπη ἐπεδοκίμασαν τὴν προσπάθειά μου καὶ ὅταν ἐγύρισαν ἐδῶ, ἔκαμαν τὸ ἴδιο. Ἡ ἐχθρικὴ στάσις ἀπέναντί μου, ἄρχισε νὰ χαλαρώνεται.

Ὁ κ. Μουτρὰν μεταχειρίζεται τὴν φιλολογικὴ γλώσσα: αὐτὴ λέει τοῦ ἔρχεται καλήτερα. Ἔχει, εἶπε, ἄροβας ποιητὰς ποὺ μεταχειρίζονται τὴν δημοτική, καὶ ἀναφέρει τὸ Μπάτι Κοῖρι, τὸν Ραμζὶ Ναζίμ, τὸν Χουσὲν Σαφί, τὸν Σὲχ Ναγκάρ.

Ὁ κ. Πιερίδης γύρισε τὴν κουβέντα στὸν πεζὸ λόγο «Δὲν ὑπάρχουν» ἀπάντησε ὁ αἰγύπτιος ποιητὴς «ἀραβικὰ ρομάντζα, ὅπως δὲν ὑπάρχουν καὶ θεατρικὰ πρωτότυπα ἔργα· ὑπάρχουν μόνο μεταφράσεις, πολὺ ἐπιτυχημένες ὅμως».

Η ΓΝΩΣΤΗ καλλιτέχνιδα Πηνελόπη Διαμαντοπούλου ἔκαμε τὸν περασμένο μῆνα ἔκθεση στὴν αἴθουσα τῆς γερμανικῆς Λέσχης «Φιλαδέλφεια», στὴν Ἀθήνα. Παρουσίασε χώρια ἀπτοὺς ζωγραφικοὺς πίνακές της, σμάλτα καὶ μπατίκ. Γιὰ τὴν καλὴ καὶ εὐσυνείδητη ἐργασία τῆς Δδος Διαμαντοπούλου ἔγραψαν τὰ ἀθηναϊκὰ φύλλα.

Ὁ κ. Κλέων Παράσχος στὴν «Ἀκρόπολη» (5 Ἰανουαρίου) λέει: «Τὰ σμάλτα ποὺ ἀπομιμοῦνται βυζαντινὴ τεχνοτροπία εἶναι » ἐξαίρετα. Εἶχνουν σὲ τὶ ἀποτέλεσμα μπορεῖ νὰ φθάσει ἕνας » καλλιτέχνης προικισμένος ὄχι μόνον μὲ ὑπομονή, ἀλλὰ καὶ μὲ » δημιουργικότητα. Τὰ σμάλτα τῆς Δος Διαμαντοπούλου προδί- » δουν γοῦστο, φινέτσα, μιὰ λεπτότητη γυναικεία εὐαισθησία. Εἶ- » ναι καμωμένα μὲ ἀγάπη, μὲ γνήσια καλλιτεχνικὴ διάθεση».

Στὸ «Ἐλεύθερο βῆμα» ὁ κ. Ζ. Παπαντωνίου δημοσιεύει μιὰ ἐκτεταμένη κριτική. Ἀρχίζει ἐπαινώντας τοὺς τεχνίτες ποὺ εἰδικὰ ἀσχολοῦνται στὴ διακοσμητικὴ καὶ γιὰ τὴν ἐργασία σὲ σμάλτο λέει: «Ἐννοεῖ ὁ καθένας τὴν δυσκολίαν τοῦ σμάλτου. Ἀπαιτεῖ καὶ » ἡ σμαλτικὴ δεινὸν ἀγῶνα. Εἶναι πάλη τοῦ καλλιτέχνου ἐναντίον » τῆς ὕλης. Ἀλλὰ ἡ ὕλη ἐδῶ εἶναι περισσότερο δύσκολη ἀπὸ τὴν » πέτρα καὶ τὸ μέταλλο ἐπειδὴ πιάνεται δύσκολα, ἀλλάζει κατό- » σταση, ἀπειθεῖ, ξεφεύγει καὶ συχνὰ παρουσιάζει ἀποτελέσματα » ποὺ δὲν τὰ πρόβλεψε ὁ καλλιτέχνης Ἔργον μεγάλης ὑπομονῆς » κατάλληλον γιὰ λαοὺς μικροτέχνας ὅπως οἱ Βυζαντινοί. Ἀκριβῶς » δὲ αὐτοὺς τοὺς προγόνους μας ἐνθυμούμεθα ὅταν βλέπωμεν » σμάλτα καὶ εἶναι τῆς κοινῆς λογικῆς πράγμα ὅτι γιὰ τοὺς Ἕλ- » ληνας ἡ μικροτεχνία τοῦ σμάλτου ἔχει κάτι παραπάνω ἀπὸ τὴν » καθαυτὸ ἀξίαν της. Εἶναι μιὰ ἀνάμνησις τῆς ἱκανότητος ποὺ » ἀνέπτυξεν εἰς αὐτὴν ὁ μεσαιωνικὸς Ἑλληνισμός, περίφημος μι-

» κροτέχνης, καὶ κολορίστας, ὁ ὁποῖος σ' ἕνα σμαλτωμένο ποτῆρι
» καὶ σ' ἕνα κουτὶ ἔβαζε ὅλη τὴ γλυπτικὴ καὶ τὴ ζωγραφική του.
» Πρέπει νὰ θεωρήσωμεν εὐχάριστον ὅτι εἰς τὴν ἐφετεινήν της ἐπί-
» δειξιν ἡ Δνὶς Διαμαντοπούλου δὲν παρεγνώρισε τὴν ψυχολογικὴν
» αὐτὴν ἀλήθειαν καὶ ἐφιλοτέχνησε δυὸ μικρὲς πλάκες μὲ παρα-
» στάσεις βυζαντινῆς Παναγίας Καὶ οἱ δυὸ αὐτὲς μορφὲς τῆς βρε-
» φοκρατούσας ὄχι μόνον ὡς σχέδιο εἶναι ζωντανὴ ἀνάμνησις τῆς
» τρυφερότητος τῶν Βυζαντινῶν ζωγράφων, ἀλλὰ τόσον ἐπέτυχαν
» ὡς τόνοι καὶ ὡς ἐπιφάνεια, ὥστε ἀσφαλῶς εἶνε τὰ ὡραιότερα
» ἔργα τῆς σμαλτικῆς της. Ξεπερνοῦν τὸ θέμα των καὶ ἀποκτοῦν
» ἰδιαιτέραν ἀξίαν Προκειμένου γιὰ τὰ σμάλτα τὰ καθαρῶς βιο-
» τεχνικά, θὰ ἀναφέρω τὴν ὡραίαν «φιάλην» τῆς καλλιτέχνιδος,
» δοχεῖον πολλῆς ἀξίας γιὰ τὸ βαθυγάλαζο χρῶμα του καὶ τὸ ἁρ-
» μονικό του σχῆμα».

Η ΕΚΛΕΚΤΗ ζωγράφος κ. Ἀθηνᾶ Ταρσούλη συγκέντρωσε σὲ λεύκωμα δέκα ἐνιὰ σχέδιά της γιὰ τὴν παλὰ Ἀθήνα. Οἱ ὡραῖες αὐτὲς εἰκόνες δουλεμένες μὲ πολλὴ φινέτσα καὶ καλὸ σχέδιο δίνουν μιὰ λεπτὴ αἰσθητικὴ συγκίνηση. Καθὼς εἶναι ἔτσι συγκεντρωμένες ὅλες μαζὺ ἔχουν καὶ ἀναμνηστικὴ ἀξία. Βλέπομε τὶς παλαιὲς ἐκκλησίες — τὸν Ἅγιο Νικόλαο τὸν Ραγκαβᾶ, τὸν Ἅγιο Γιάννη τὸν Θεολόγο, τὴν Ἅγια Παρασκευή, τὸν Ἅγιο Γιώργη τοῦ Παληοῦ Φαλήρου καὶ τὶς γωνιὲς τῆς Παλαιᾶς Ἀθήνας ποὺ σιγὰ σιγὰ χάνονται, ἀλλάζουν μορφὴ – τὴν αὐλὴ τοῦ Πανεπιστημίου, τὸν Παληὸ συνοικισμὸ καὶ ἄλλα.

Τὸ ὡραῖο αὐτὸ λεύκωμα εἶναι στὶς ἐκδόσεις «Φύλλα τέχνης τοῦ Φραγγέλιου» καὶ ἔχει βγεῖ σὲ ἀντίτυπα ἀριθμημένα, καλοτυπωμένα καὶ περιποιημένα.

ΒΛΕΠΟΜΕ τελευταῖα σὲ μερικὰ Αἰγυπτιωτικὰ φύλλα ν' ἀποκαλεῖται μέγιστος τῶν ζώντων ἑλλήνων ποιητῶν ὁ Παλαμᾶς. Μᾶς φαίνεται καλὸ νὰ κάμομε μιὰ παρατήρηση, ὄχι γιὰ τοὺς εἰδικοὺς οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τὰ πράγματα, ἀλλὰ γιὰ ὅσους δὲν ἀσχολοῦνται ἰδιαζόντως μὲ τὴν νεοελληνικὴ ποίηση καὶ μποροῦν νὰ νομίσουν ὅτι στὴν ποίηση αὐτὴν εἶναι ἀναγνωρισμένο γεγονὸς ἡ ἀνωτερότητα τοῦ Παλαμᾶ.

Κάθε ἄλλο συμβαίνει. Νὰ ἡ θέση Γιὰ μερικοὺς εἶναι τωόντι ὁ Παλαμᾶς ὁ καλλίτερος νεοέλληνας ποιητής· γιὰ ἄλλους ὁ καλλίτερος εἶναι ὁ Καβάφης· γιὰ ἄλλους ὁ Σικελιανός· γιὰ ἄλλους, ὁ Μαλακάσης ἢ ὁ Γρυπάρης.

Ὁ ποιητής, ὅμως, ὁ πιὸ γνωστὸς στὸν πολὺ κόσμο, ὁ πιὸ βρισκούμενος στὶς βιβλιοθῆκες εὐπόρων ἢ γραμματιζούμενων ἀστῶν· ὁ ποιητὴς μὲ τὴν ἄφθονη παραγωγὴ τόμων καὶ τομιδίων, μὲ τὶς ἐκφωνήσεις λόγων, μὲ τὰ ἐπίκαιρα ποιήματα, μὲ τὶς πεντηκονταετηρίδες, μὲ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς ἐπίσημους τίτλους εἶναι βέβαια ὁ Παλαμᾶς. Ἀλλὰ τέτοια συστατικὰ εἶναι ἁπλῶς θαμποτικὰ γιὰ τὸν κοσμάκη. Δὲν λογαριάζονται διόλου στὴν λογοτεχνικὴ ἐκτίμηση ἑνὸς ποιητικοῦ ἔργου.

ΜΕ ΧΡΑ μας μαθαίνομε ὅτι συνεχίζεται δραστήρια ἡ δράση γιὰ τὴν ἀνέγερση μνημείου στὸν Brooke. Στὶς σελίδες τοῦ τεύχους μας «Περιοδικὰ καὶ Ἐφημερίδες» γράφομε γιὰ τὸ ὡραῖο ἄγαλμα ποὺ θὰ στηθεῖ στὸ μνημεῖο, ἔργο τοῦ Τόμπρου.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ ὑπάρχουν γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ μνημείου Καϊρινὴ καὶ Ἀθηναϊκὴ Ἐπιτροπή. Τώρα πρόκειται νὰ γίνει καὶ Ἀλεξανδρινή· καὶ δὲν ἀμφιβάλομε ὅτι γρήγορα θὰ συλεχθεῖ τὸ ποσὸ ποὺ ὑπολείπεται γιὰ τὸ ἔργο. Ἐλπίζεται ὅτι ἡ ἀνέγερση θὰ γίνει τὸν ἐρχόμενο Ἰούνιο. Το ἔργο ἔχει ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καταλόγου τῶν ἐνθέρμων ὑποστηρικτῶν του τὸν κ. Βενιζέλο, πρωθυπουργὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸν κ. Ράμσαιη Μακδόναλδ πρωθυπουργὸ τῆς Ἀγγλίας.

Ὁ κ. Paul Vanderborght διευθυντὴς τῆς «Lanterne Sourde» καὶ ἱδρυτὴς τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὸ μνημεῖο Brooke ἔστειλε στὴ διευθύνουσα τὸ περιοδικό μας τὴν ἔκθεσι τῆς ὡς τὰ τώρα δράσης του γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ ὡρσίου αὐτοῦ ἔργου:

Ὁ φιλολογικὸς ὅμιλος «Lanterne Sourde» ποὺ ἱδρύθηκε στὶς Βρυξέλλες στὰ 1921 καὶ ἐργάστηκε καὶ στὸ Κάϊρο γιὰ τὴν ἐγκάρδια συνεννόηση καὶ συνεργασία τῶν εὐρωπαίων καὶ αἰγυπτίων διανοουμένων σκέφθηκε νὰ τιμήσει τὴ μνήμη τοῦ νέου ἄγγλου ποιητῆ Rupert Brooke, ποὺ πέθανε στὶς 23 Ἀπριλίου 1915, στὸ μεγάλο πόλεμο, καὶ τάφηκε στὸ νησί μας τὴ Σκύρο, στήνοντάς του ἕνα μνημεῖο, στὸν βραχώδη σκυριανὸ λόφο. Τὸ ἔργο παίρνει τὴ σημασία ἑνὸς συμβόλου τῆς ποίησης καὶ ἔχει γιὰ σκοπὸ μιὰ συναδέλφωση φιλολογικὴ ἢ μᾶλλον ποιητική. Ἐξέχοντες λογοτέχνες εὐρωπαῖοι, ἀμερικανοὶ καὶ αἰγυπτιῶτες ἔλαβαν μέρος στὴν ἐκδήλωση αὐτή. Ἀπτοὺς ἄγγλους οἱ John Galsworthy, John Drinkwater, — ὁ ἕλληνας ποιητὴς Καβάφης, οἱ βέλγοι ποιητὲς Albert Mockel, Thomas Braun, Georges Marlow, οἱ αἰγύπτιοι ποιητὲς Ahmed Chawky καὶ Khalil Moutran· οἱ γάλλοι λόγιοι Paul Valéry, André Gide, Georges Duhamel, André Maurois, Paul Morand, Jean Giraudoux καὶ ἄλλοι, ὁ ἑλβετὸς συγγραφέας Robert de Traz, καὶ ποιητὲς τῆς Ἱσπανίας, Ἀμερικῆς κλπ.

Τὸ ἄγαλμα θὰ εἶναι μπρούντζινο· οἱ χωρικοὶ τῆς Σκύρου θὰ προσφέρουν ὁ μάρμαρο γιὰ τὸ βάθρο.

Στὴν Ἀθήνα ὁ τύπος ὑποστήριξε τὸ ἔργο καὶ ἄνοιξε καταλόγους συνεισφορῶν καὶ ἔτσι μαζεύτηκε ἕνα καλὸ ποσό.

Ἐλπίζομε καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια νὰ μὴν ὑστερήσει σ' αὐτὸν τὸν πανηγυρισμὸ τῆς ποίησης

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΑΛΕΞ.